

melyik iskola felel meg a célnak Háromszéken, ezt már volt szerencsém egy terjedelmes cikkben érinteni, csak azt jegyeztem meg, hogy a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi miniszter ur határozatlan kimondotta, hogy a székely-udvarhelyi reáliskolán kívül semmiféle reáliskolát nem állít a Székelyföldre. Ezen magas nyilatkozatot bizonyítva van már azáltal is, hogy a Székelyföld számára szánt iskola csaknem a közép-pontban állították fel, berendezés pedig a szükségletnek teljesen megfelelő a magasabb tudományosságra törekvő ifjúság számára.

Az egyes székelyek — újabb megyék — reális irányú fejlesztését magasabb politikai szempontból már a több helyett berendezett felső népiskolák nyerték feladatul. A maga helyén van ezen intézkedés is, mert a felső népiskolák mellett, hogy képezik az ifjú nemzedék észesebb tagjait a felsőbb reáliskolába való átélhetésre, még egy igen nagy előnyvel bírnak az alreál felett, hogy a hozzájuk töltött gazdasági szakosztályokban az eddig szerzett ismereteket értékesítik egy szakszerű foglalkozásban — mezőgazdaság, háziipari ügyek, mely nélkül az ismeret értéktelenül hever, sőt még el is enyészik. A felső népiskolák nagyszerű hivatása a Székelyföldön az, hogy a kevésbé tehetséges gyermekekből erős, értelmes polgárokat neveljen, kik az élet változásaiban tudják magukat feltalálni a szűk körben, hová korlátozott észtehetségük miatt szorítottak vissza. Ezzel szemben az alreáliskola csak a felső reálnak szolgál alapul, de a közép mindennapi foglalkozásaira semmi utasítást nem nyújt, mint épen a gymnasiális rendszer.

Kívánjuk, mit teljesíteni lehet, mi a célnak meg felel, s mivel vidékünk és lapunk szellemi tekintélyét nem esorbitjuk meg.)*

S. Szentgyörgy, 1877. febr. 24-én.

Bene József,
gazd. szaktanító.

Nagy-Borosnyó, 1877. febr. 21.

L'education que vous donneez
à un enfant; servira de règle à sa
conduite. R. Joly.

Tekintetes szerkesztő ur!

Jelen korunknak feladata a szellemi haladás, valóságos, erkölcsi művelődés. Nekünk is székely-magyar népek meg kell értenünk a kor néző szavát s követnünk a civilizált népek példáját, nyomdokait, ha az élő nemzetek sorából nem akarunk kiesni; ha nincsen alkotmányos állam polgárai, az alkotmányos szabadság áldásainak élvezésére méltók akarunk lenni.

A szellemi haladásnak pedig főtanúozója, éltető szelleme a szakértő, jól képzett iskolatanítók által vezetett népművelés.

Egy rendeltetésének megfelelő iskolatánító megérdemli elhunyta után is emléke felemelését. — Ilyen volt nagy-borosnyói iskolatánító Nagy Sándor, aki f. hó 6-án halt el.

A „Nemere“ 14-ik számában a néhainak halálát tárgyazó közlést, híradást, melyben feldobolyi lelkész t. Bartha Károly ur nevezett iskolatánítónak temetési tiszteasságát megadását és iskolatánítói érdemeit általánoson felhozta, olvassuk és nagyon méltányoljuk. De azonkívül hiányzanak jellemrajzból oly érdekes vonások, melyek őt különösen jellemzik; és tüntek fel betegsége folyamataiban is oly körjelek, melyek tudományszerűleg is magukra vonják a figyelmet.

*) Nem értjük, a „reáliskola“ indítvány, miért esorbitotta lapunk tekintélyét. Cikkhíroknak különben válaszolni fogunk. Szerk.

— Uram doge! én tudom azt, hogy ő egy Vesta szűz!

— Ime! ez történetem.

— Meghallgattam azt, jó anyám. Bizalmad, szereteted irántam, midőn élettörténeted elmondád, szent éltetted; de lásd, életed csak mellettem tanuskodik. Dícső példád azt mutatja, bizonyítja, hogy néha — és tán gyakrabban — ragyog a gyémánt a porban, mint sokszor — és többnyire — a kavics kieszeolván, bitorolja a gyémántot illető helyet.

— Igaz! de a visszatérés a porba nem helyes, ha már a hely meggyerve, melyet a gyémánt a becsület aranykeretében elfoglalt, — mond az anya.

E percben a terem szárnyas ajtaján egy néger szolgáló lihegve fut be és Bianka előtt térdre hullva így szól dadogva és sebesen:

— Signora! urnóm! hallgassanak ki engemet!

— Az istenűrt, de hát mi ez, mi történt veled Mungó? hisz eszedben kívül vagy és halálra ijesztesz; talán szerencsétlenség történt? Anyám, azt kell hinnem, hogy iszonyut fogok hallani.

— Nos, hamar, beszélj; talán urad, férjem . . . Igen, igen, ő a tizek tanácsbába ment és még nincsen otthon, pedig máskor elvégződött ilyenkor az ülés. . . Beszélj, oh szólj már Mungó! — tört ki az aggodalom a nő kebléből.

— Ne féljenek asszonyom! még nincs veszély. Itt vagyok én, ki életemet dobom inkább oda a véredeknek, minthogy uramat veszély érje. Tehát figyeljenek: — kezdé térdéről fölemelkedve a néger.

(Folytatás köv.)

Legyen szíves a tekintetes szerkesztő ur becses lapjában helyet adni azon felemített gyász híradás pótlására szolgáló rövid jegyzéseinknek.

Néhai Nagy Sándor, ki az udvarhelyi főtanodából mint végzett hittani jelölt lépett ki, — miután a forradalmi szabadságharcban mint őrmester szolgált — hajlalmát követve, 1850-ben nagy-borosnyói egyházközségünkben iskolatánító hivatalt vállalt vala.

Hivatalát 26 év folyamata alatt oly jelesen folytatta, hogy az egyházmegyénkben évenként kivált egyházi vizsgáló szenteszék jegyzőkönyvében, a kintnő iskolatánítók között mindig mint első különböztette meg, sőt a tanfelügyelőség is megkülönböztette az által, miszerint kinevezte, hogy tanítóársait időnként összehívta, a metertan- és sulyrendszer tanulmányozásában képezze, gyakorolja.

A néhai iskolatánító urnak jeles volt hivatalfolytatása, de különös s még a lélektudós (psychologus) előtt is rejtélyes szellemi hanyatlása. Őt ugyanis a múlt évi bőjtő vasárnapján a templomból kijövet egy szélhűtés rohanta meg s legottan elvesztette eszméletét, öntudatát, elannyira, hogy szava elfogódott s még saját gyermekeit sem ismerte meg.

Mintegy négy hét múlva idő és orvosi segély folytán üdvülve, nagyon homályosan eszmélni kezdett; de irni és olvasni teljesen tehetetlen volt. Erőlködve megkísérelte, de a betűk visszafordult alakban tüntek fel.

Mint betűtanuló gyermek kezdette tanulmányozni a betűket. Végre annyira gyarapodott, hogy nagy ügygyel bajjal kislabilizálta a szókát s nevét is képes lett leírni, sőt a templomi ístenisztelet alkalmával a könnyebben betanult templomi énekeket is az orgona kíséret mellett kezdte vezetni.

Wissáki orvos ur ugy nyilatkozott, hogy többé ilyenféle elmebetegséget nem áruált.

Folyó 4-én másodsor érte a szélhűtés. Merőben eszméletlen lett s két óra múlva elhalt.

Esperes nt. Csiszér Gábor ur a templomban jeles gyászbeszédet tartott. Főjegyző tisz. Kísantal Sámuel ur, mint akik mindketten tanuló- és kortársai voltak a néhainak, a háznál, s feldobolyi keltés t. B. K. ur a sirkertben buzgalmas gyászimád mondtok.

A templom szulfontanulva telt volt a néhai szerető népséggel, hallgatókkal.

Béke lengjen porai felett!!

Nagy-Borosnyó egyházközségünkben tegnapiótt a háznál tartott gyászbeszédet is hallánk.

Egy ifjú atyánkfia, Bede Domokos nyugalmában levő honvéd főhadnagy Bede Ferenc ur fia, ki a sz. udvarhelyi főtanodában jelesen végzett, nyavalyatörésbe esett és élete jövőjéről elcsüggedve, mintegy kétségbeesve, elmeengességet kezdett kitüntetni. Mind avval tételődött, ábrándozott, hogy tanulóársai — megnevezve azokat — egy vagy más hivatalba lépnek és ő képtelen. Az új iskolaház belső feléjébe elrejtözve föbőltette magát.

Egyformán születünk, de ezer meg ezerféleképen halunk meg. Mint a római költő mondja: „Mille modis nascimur mortales, morimur uno!“

N. N.

Csernátfalva, 1877. febr. 15.

Tekintetes szerkesztő ur!

Egy tisztességes bálj publikumnak nyílt szám adással tartozom, kérem azért jelen levelemnek becses lapjában helyet engedni.

A hétfalusi, illetőleg négyfalusi bálók sorát e hó 13-án az iparosok bálya zárta be; részt vett abban 60 pár ember.

A bál Hosszufaluban a „Nappál“ tartatott kezdettől végig dícséretes renddel és emelkedett kedvvel. Szűnőra alatt a jól rendezett étteremben a publikum még derültebb lett. Ettünk, ittunk, toasztiroztunk, éltünk a felségök uralkodó párt; meg aztán elbeszélgettük azt is, hogy a vasut mennyire csökkentette addig is csekély jóvedelmünket, mert oh! . . . az a vasut . . . az a vasut . . . a hizott marhákat is mind idegen országba szállítja.

E bál alkalmával a bevétel . . . 49 frt. kiadás 31 frt.

Maradt jöteköny cölra készpénzben 18 frt. Ezen összeget határozatunk folytán mai napon köztisztviseltekben és bizalomban álló tek Baikó Lajos urnak feltétlen rendelkezésére bocsátottam, teljesen meg lévén gyűződve a felől, hogy a kérdéssel összegy oly célra fog fordítatni, mibe mindnyáján örömmel nyugszom bele.*

Mindazonkák, kik mulatásunkban részt vettek, e lap után köszönetemet megköldöm; azoknak pedig, kik annak létrejövételén közvetlen közreműködtek, (Erdélyi Márton, Mikhai J., Török József, Krizsek Antal, Vakhold Géza és Reiss József urak) barátságos jobboldalt nyujtom.

Szikszai János, mészárosmester.

M e g h i v á s .

A sepsi cv. ref. egyházmegyei méltóságok, tekintetes gondnok urakat, színtén a tiszteletes egyházmegyei hivatalnok urakat van szerencsém tisztelettel meghívni március 5-én d. e. 9 órára a Sepsi-Sztygyörgyü szokott helyen tartandó egyházmegyei tanács-ülésre.

Tárgyak lesznek:

1) A bodoki egyházközség azon jelentése iránti

*) A huanydomegyei előhalosodott magyarok nemzeti ügyére kéréjk ez összeget fordítani. Szerk.

intézkedés, miszerint a közelebről végrehajtott erdő- elkülönítés alkalmával egy régebben kaszáló helynek használt birtokrészel elidegenítése miatt az egyház pénztárára teher nehezedett.

2) Zalán egyházközség kérelme egy erdőrészel-fájának eladhatása iránt, kepe váltási alapfőke céljára az alapszabályokkal együtt.

3) Ugyan Zalánból az egyházközségi főgondnok ság ellen beadott tiltakozás a rá adott felelettel együtt.

Oly fontos ügyek, melyek a méltóságos és tekintetes gondnok urak együttes jelentését teszik szük-ségessé!

Egerpatakon, 1877. március 1-én.

Csiszér Gábor,
sepsi ref. egyházmegye esperes.

Egy veleg.

Tanodai élmények.

Egyik tanodában a tudós tanár előadást tart a keleti nyelvekből, de mint mindenütt, úgy itt is találattak ifjak, kik a tantárgyat nem szivelhették, nem lévén nyók szerinti a keleti nyelvek tanulása; azért a tudós előadás alatt dörgetni kezdenek.

A dörgetésre feleszmél a tanár elmélyedtségéből s mondja:

— Mit csinálnak amott?

A fiatalok elhallgatnak, megszűnik a dörgetés. A tanár folytatja az előadást. Ujra kezdődik a dörgetés; erre a tanár egykedvetlen azt mondja:

— Magokat egy becsületen kollegiumból az ilyenekért ki csapánk!

A tanár ezen nyilatkozatára egy csapni való fiatal diák azon élcet rögtönzi:

— Hiszen tanár ur, ez is talán becsületen kollégium!

A tanár magát észrevéve feleli:

— A' biz az, jól mondja; elfelejtettem volt!

Az e fajta tanodai adomákat talán némelyek mint közfoglalomból kimenteket tekintik, de szükségeseznek tartom megörökíteni azokat, ha régiek is; mert nem vethetünk el minden régít az újakért; álljon tehát még egy:

A régi jó időkben egyik tanár a Phedrus meséit tanítván, azt hagyja a következő órára tanítványainak, hogy írjanak mesét. Elkövetkezik az óra, begyűlt a jóraváló ifjúság a hallterembe. Az öreg tanár kezdi a kérdést s mondja egyik deának:

— Domine Sz.! olvassa, miú mesét írt?

A diák kezdi meséjét olvasni:

— „Egyszer egy boglya szalna tövében egy kutyta hevert; meglátja egy farkas s planizál, miképen fogja el. . . .“

Az öreg tanár belészóli:

— Jaj domine! a farkas nem planizál!

Mire a diák:

— Mert e' planizált, clarissime!

— No csak tovább!

A diák olvas:

— „De a kutyta se konfundálja magát. . . .“

Ekkor az öreg tanár kikelvén türelméből, mondja:

— Jaj domine! a kutyta nem konfundálja magát!

— Itt is clarissime! ép ugy-van: „a kutyta se konfundálja magát.“

— Nem, nem, domine! a kutyta nem konfundálja magát!

— Itt is épen ugy van!

Mire a jó öreg tanár mondja:

— Menjünk tovább, ennek n'ncs esze!

A tanár urnak mindenese volt a grádus végén fityegő fiatal ember.

Midőn a természetrajzból kövviszga volt, a fiatal ember nevét kihűzzék az urnából; ki kell tlni a nagy auditorium közepébe. Midőn megyen, mondja a első székbelleiek:

— Aztán sugtatok.

No sugtak is azok.

A bivalról levén szó; kérdi a tanár.

— No domine! mi hasznát tudja a bivalnak?

A diák az első székbelleiek furfangos sugása után feleli:

— A lábaiból gyertyatartókat csinálnak.

— A nem az domine; az a saskeselyű. No, hát még mi hasznát tudja?

A csintalanok sugása után feleli:

A f. alatt (persze hasa alatt sugták, de nem vette jól fel a felelő) valami nedvesség van.

— A nem az domine! az a pézma állat.

— Elég, jól van, látszik, hogy olvasgatta a studiumot; bemehet.

Bémenet sugta a társaknak:

— Köszönöm, hogy olyan jól sugtatok.

Mire a többiek:

— Akár hányszor!

Persze, ő azon hiszében volt, hogy neki jól sugtak.

K. S.

Leg u j a b b .

Febr. 28. Tegnapi Ghygyt Helyt ülésen megtámadta a képviselőház összehívásának halasztása miatt; e miatt Tisza későn jutott szóhoz. Röviden előadta, hogy a kiegyezés akadályai elhárítván, tárcát vállal.

Utána Sennyey kért szót; előadta, hogy a király megkérdéző őt a kiegyezés és tárcza vállalás felől; de ő (Sennyey) tabula rasát kívánt; a concessiókat nem helyesli, a vámemelést rosszallja. Azonban neki (Sennyey)